

NUORET HELSINGISSÄ 2011 –TUTKIMUS

Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimus on Helsingin kaupungin tietokeskuksen, opetusviraston ja nuorisoasiainkeskuksen yhteishanke. Tutkimuksella tuotetaan tietoa nuorten vapaa-ajasta ja harrastuksista. Osa kysymyksistä koskee nuorten koulunkäyntiä ja tulevaisuuden suunnitelmia, perhettä ja muita asioita kuten yleistä viihtymistä omalla asuinalueella, vaikutusmahdollisuuksia ja ympäristöasenteita. Tutkimus jatkaa Helsingin kaupungin nuorisotutkimuksen perinteitä, sillä nuorten vapaa-aikaa on tietokeskuksessa tutkittu aiemmin myös vuosina 1982, 1990 ja 2000.

Tarkempaa tietoa tutkimuksesta löytyy Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimuksen Internet-sivuilla, joilla voit tutustua muihin jo julkaistuihin artikkeleihin ja esittää kysymyksiä suoraan tutkijoille. Uusia artikkeleita julkaistaan sivuilla viikoittain. Tulokset julkaistaan tutkimusraporttina vuoden 2012 aikana Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia -sarjassa.

Tutkimusaineisto koostuu peruskoulun 5.–9. luokkalaisten ja lukion 1. ja 2. vuositasen oppilaiden, eli iältään 11–19-vuotiaiden vastauksista 42 koulusta eri puolelta Helsinkiä.

Yhteystiedot:

Tutkija Vesa Keskinen,
puh. 040 334 4784,
vesa.keskinen(at)hel.fi

**Projektitutkija
Anna Sofia Nyholm,**
puh. 040 334 4785,
sofia.nyholm(at)hel.fi

**Nuoret Helsingissä 2011
-tutkimuksen internet-sivut:**
[http://www.hel2.fi/tietokeskus/
Nuoret_Helsingissa_2011/](http://www.hel2.fi/tietokeskus/Nuoret_Helsingissa_2011/)

**Helsingin kaupungin
tietokeskuksen internet-sivut:**
<http://www.hel.fi/hki/Tieke/fi/Etusivu>

NUORTEN VAIKUTTAMISMAHDOLLISUUDET

Lasten ja nuorten osallistumisen mahdollisuuksia on lisätty eri sopimuksilla ja laeilla. Esimerkiksi YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen sopimusvaltioiden on taattava lapselle oikeus ilmaista omat mielipiteensä kaikissa itseään koskevista asioissa, ja ne on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti. Lapselle on tämän toteutumiseksi annettava mahdollisuus tulla kuulluksi. (YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista). Myös Suomen perustuslaissa todetaan, että *"lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilönä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti"* (Suomen perustuslaki § 6).

Suomen kuntalain mukaan kunnan asukkaille ja palvelujen käyttäjille on taattava edellytykset osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan (Kuntalaki § 27). Kunnilla on laillinen velvollisuus järjestää nuorille mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn sekä kuulla nuoria heitä koskevista asioista (Nuorisolaki § 8). Helsingin kaupunki on ottanut nuorisolain asettaman velvoitteen huomioon strategiaohjelmassaan, jonka toimenpiteitä ovat muun muassa nuorten omaehtoisten hankkeiden edistäminen ja tukeminen sekä lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen heitä koskevista asioista (Helsingin kaupunki 2009). Myös muun muassa kaupungin strategiaan tukeutuvan Helsingin kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman kärkihankkeena on lasten ja nuorten vuorovai-
kutussuunnitelma, jonka tavoitteena on kehittää yhdessä Helsingin kaupungin hallintokuntien kanssa pysyviä toimintatapoja ja -malleja, jotka mahdollistavat lasten ja nuorten osallisuuden heidän omien ympäristöjensä suunnittelussa ja suunnitelmien toteutuksessa (Helsingin kaupunki 2011).

Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Helsingissä

Helsingissä lasten ja nuorten osallisuuden edistämiseksi perustettiin *Hesan Nuorten Ääni* -toiminta 2000-luvun alussa. Toiminnalla pyrittiin luomaan lapsille ja nuorille osallistumisen mahdollisuuksia koulun ja nuorisotyön rakenteissa ja toimintakulttuureissa. Hesan Nuorten Ääni pyrki myös rakentamaan hallintokuntien välistä yhteistyötä lapsia ja nuoria koskevissa asioissa lisäämällä osallistavia elementtejä. Toiminnalla oli kolme päätavoitetta. Ensinnäkin lapsille ja nuorille pyrittiin luomaan osallisuuden kokemuksia ja mahdollisuus saada aikaan muutoksia omassa asuin- ja elinympäristössä. Toiseksi pyrittiin vahvistamaan yhteisöllisyyttä ja neuvotteluun perustuvaa toimintakulttuuria kouluissa ja nuorisotaloissa. Kolmanneksi toiminnalla pyrittiin vaikuttamaan siihen, että lapset ja nuoret saivat mahdollisuuden osallistua palvelujen kehittämiseen ja yhteiskunnalliseen päätöksentekoon Helsingissä. Toiminnalla oli siten yhteiskunnallisia, kansalaisyhteiskunnallisia ja pedagogisia lähtökohtia. Hesan Nuorten Ääni -toiminnan strategiaa toteutettiin kouluissa, alueellisessa nuorisotyössä ja koko kaupungin tasolla. (Autio ym. 2008).

Hesan Nuorten Ääni -toimintaan ei kuitenkaan oltu tyytyväisiä. Vaikuttamisjärjestelmää haluttiin kehittää Hesan Nuorten Ääni -toimintaa pitkäjänteisemmäksi, ja nuorten oma-aloitteellisuutta haluttiin tukea entistä enemmän. Vaikuttamisjärjestelmän arvioinnin yhteydessä pohdittiin myös nuorisovaltuuston perustamista Helsinkiin. Vaikka nuorisovaltuustot toimivatkin parhaimmillaan demokratiakouluina ja tuovat esiin nuorten asioita päätöksentekijöille, koettiin nuorisovaltuustojen toiminnan ongelmiksi muun muassa sen aikuislähtöisyys, vaikuttamisen taitojen karttuminen vain harvoille ja nuorten moninaisuuden huomiotta jättäminen. (Helsingin kaupungin hallitus 2011a).

Vuonna 2011 perustettiin uusi nuorten vaikuttamisjärjestelmä *Ruuti*, joka korvasi Hesan Nuorten Ääni -toiminnan. Uuden järjestelmän tavoitteena on edistää nuorten kuulemistä edelleen ja varmistaa säännönmukainen ja jatkuva keskustelu nuorten ja päätöksentekijöiden välillä. Tavoitteena on ottaa nuoret mukaan jo heitä koskevien asioiden valmisteluvaiheessa siten, että osallisuus- ja vaikuttamistoimintaan voivat osallistua kaikenlaiset nuoret heille sopivalla tavalla. (Helsingin kaupunginhallitus 2011a). Ruuti koostuu nuorisosiainkeskuksen ja opetusviraston vuosittain järjestettävistä tilaisuuksista: *Ruuti-oppilaskuntapäivistä*, *RuutiExposta*, *Ylipormestarin oppilaskuntapäivistä* ja *päätäjätapaamisesta*. Lisäksi Ruutiin kuuluu nuorten omia *toimintaryhmiä*, *Ruudin ydinryhmä*, koulujen *oppilaskunnat* ja *osallisuusryhmät* sekä *ruuti.net* internet-sivut. Tärkeintä Ruuti -toiminnassa on innostaa ja rohkaista nuoria tekemään ja toimimaan itse. (Turkia 2012). Uuden järjestelmän käyttöönotosta tehtiin päätös kesäkuussa 2011 (Helsingin kaupungin hallitus 2011b).

Vaikuttamisjärjestelmän suosio Helsingissä 2011

Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimuksen kysely toteutettiin keväällä 2011, jolloin Ruuti ei ollut vielä täydessä toiminnassa. Tämän tutkimuksen nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia koskevista kahdestatoista vastausvaihtoehdosta neljä (Avoimet Foorumit, nuorisotalojen toiminnan suunnittelu, nuorten vaikuttaja ryhmät, oppilaskuntatoiminta) liittyvät Hesan Nuorten Ääni -toimintaan. Nuorisotalojen toiminnan suunnittelu, vaikuttajaryhmät ja oppilaskuntatoiminta ovat ajankohtaisia vaikuttamismahdollisuuksia myös uudessa vaikuttamisjärjestelmässä. Tässä artikkelissa esitetään vain ne otoksessa nähtävät erot, jotka toteutuvat myös perusjoukossa vähintään 95 prosentin todennäköisyydellä ($p < 0,05$).

Koko vastaajajoukkoa tarkasteltaessa viidesosa oli osallistunut *Avoimiin Foorumeihin* ja koulujen oppilaskuntatoimintaan (ks. liite 1). Nämä kaksi vaikuttamiskanavaa olivat kaikista annetuista vaikuttamisen vaihtoehdoista yleisimmät. Mielenkiintoista tuloksissa oli se, että poikien osallistuminen *Avoimiin Foorumeihin* oli sitä yleisempää mitä vanhemmasta ikäluokasta oli kyse, kun taas tyttöjen kohdalla tilanne oli päinvastainen. Poikien osallistuminen oppilaskuntatoimintaan kuitenkin väheni iän karttuessa (ks. liite 2). Voidaan todeta, että tytöt osallistuivat koulujen oppilaskuntatoimintaan poikia jonkin verran yleisemmin. *Avoimet Foorumit* oli tarkoitettu yläasteiden, lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten oppilaille. Näin ollen nuorimmat vastaajat eivät ole voineet osallistua tähän vaikuttamisen tapaan olemalla itse paikalla. Nuorimmat vastaajat ovat toki voineet kokea osallistuvansa *Avoimiin Foorumeihin* koulusta ja luokasta käsin. Luokassa on voitu esimerkiksi keskustella luokan omasta kehittämisideasta, jota on toivottu vievän eteenpäin *Avoimiin Foorumeihin* asti – tämä voi koskea myös osaa vanhemmista vastaajista.

Avoimiin Foorumeihin osallistumisen 20 prosentin osuus on yllättävän suuri. Marraskuussa 2010 järjestettyyn *Avoimeen Foorumiin* osallistui 320 nuorta 62 koulusta ja oppilaitoksesta (Nuori-soasiainkeskus 2010, 14), mikä ei vastaa kyselystä saatua tulosta.

Avoimiin Foorumeihin osallistuminen oli yleisempää suomen- kuin ruotsinkielisten vastaajien joukossa (21 prosenttia/13 prosenttia). *Avoimet Foorumit* järjestettiin sekä suomeksi että ruotsiksi. Ruotsinkielisillä nuorilla on siten ollut mahdollisuus osallistua kokouksiin omalla äidinkielellään. Ulkomaalaistaustaisista nuorista reilu neljännes ja valtaväestöä edustavista nuorista viidennes oli osallistunut *Avoimiin Foorumeihin*.

Avoimien Foorumeiden ja oppilaskuntatoiminnan lisäksi nuorten vaikuttamisjärjestelmään liittyvät nuorisotalojen toiminnan suunnittelu ja nuorten vaikuttajaryhmät. Nuorisotalojen toiminnan

suunnitteluun oli osallistunut kymmenesosa vastaajista ja nuorimmat yleisemmin kuin vanhimmat vastaajat. Nuorisotalojen suunnittelussa mukana olleita oli enemmän suomen- kuin ruotsinkielisten koulujen vastaajien joukossa (10 prosenttia/5 prosenttia). Ulkomaalaistaustaiset olivat aktiivisempia nuorisotalojen toiminnan suunnittelussa kuin valtaväestöä edustavat nuoret (16 prosenttia/9 prosenttia).

Nuorten vaikuttajaryhmiin, esimerkiksi peruskouluikäisille suunnattuun alueelliseen vaikuttajaryhmään ANSA:an (Aktiiviset Nuoret Stadin Asialla) tai Nuorten Ääni -toimitukseen, oli osallistunut 8 prosenttia kaikista vastaajista. Nuorten vaikuttajaryhmissä toimiminen oli yleisempää 11–13-vuotiaiden ja 14–16-vuotiaiden kuin vanhimpien vastaajien keskuudessa. Vaikuttajaryhmiin osallistumisen hiipuminen iän karttuessa oli yleisempää poikien kuin tyttöjen keskuudessa. Tytöt olivat poikia selvästi aktiivisempia nuorten vaikuttajaryhmissä (10 prosenttia/5 prosenttia).

Nuorten osallisuus ainakin kouluissa on lisääntynyt. Oppilaiden mielipiteet otetaan nykyään paremmin huomioon kuin reilu kymmenen vuotta sitten. Täysin samaa tai samaa mieltä olevien nuorten osuus väittämästä ”Oppilaiden mielipiteet otetaan huomioon kouluntyön kehittämisessä” nousi kymmenessä vuodessa 36 prosentista 47 prosenttiin (Keskinen 2012).

Muut vaikuttamismahdollisuudet

Lähes viidennes nuorista oli osallistunut nettiadresseihin. Tämä oli kolmanneksi yleisin vaikuttamisen muoto. Mitä vanhemmasta ikäluokasta oli kyse, sitä useampi oli kirjoittanut nimensä nettiadressiin. Tytöt pyrkivät vaikuttamaan nettiadresseilla poikia yleisemmin (21 prosenttia/17 prosenttia). Tässä yhteydessä voidaan pohtia sitä, mitä nuoret ymmärtävät nettiadressien olevan. Kokevatko

nuoret esimerkiksi facebookin tykkäämiset ja ei-tykkäämiset netti-
adresseihin osallistumisena?

Vastaajista 14 prosenttia oli pyrkinyt vaikuttamaan erilaisten kampanjoiden ja tapahtumien järjestämisellä. Tämä oli yleisempää tytöille kuin pojille (16 prosenttia/12 prosenttia). Tytöt olivat poikia aktiivisempia myös kirjoittamisessa lehtien mielipidepalstoille ja yleisönosastoille (12 prosenttia/7 prosenttia). Tytöille kirjoittaminen ylipäänsä on yleisempää kuin pojille (Keskinen 2011). Yllättäen, mitä nuoremasta ikäluokasta oli kyse, sitä useampi tyttö oli kirjoittanut mielipide- tai yleisönosastokirjoituksen. Nuoremmille tytöille ja pojillekin kynnys kirjoittamiselle ja etenkin omien kirjoitusten jakamiselle julkisesti voi olla matalampi kuin vanhemmille nuorille.

Kymmenesosa nuorista oli kiinnittänyt huomiota ostosvalintoihin tai boikotoinut jotakin tuotetta. Tämä oli sitä yleisempää mitä vanhemmasta nuoresta oli kyse. Etenkin tytöillä tuotteiden boikointi yleistyi iän myötä. Esimerkiksi graffitein tai muuten taiteellisesti oli ilmaissut itseään vajaa kymmenesosa vastaajista.

Lopuksi

Helsingin lasten ja nuorten vaikuttamisjärjestelmä on vielä kehitysvaiheessa. Nuorten osallisuus ja konkreettiset vaikuttamisen mahdollisuudet ovat vielä vähäisiä, eikä lasten ja nuorten osallisuus ole vielä täysin osana pysyviä toimintatapoja ja -malleja. Nuorisolain 8 § asettaman veloitteen täyttäminen ei kuitenkaan yksinään riitä. Kuinka moni lapsi tai nuori käyttäisi vaikuttamisjärjestelmän tuoman mahdollisuuden hyväkseen, vaikka se tuotaisiin tarjottimella eteen? Veloitteen täyttämisen lisäksi tarvitaan lisää kannustusta. Se, miten saada kaikenlaiset lapset ja nuoret osaksi päätöksentekoprosessia, on haastava tehtävä.

Lähteet

Autio, Kirsi & Hiillos, Leena & Mattila, Pirjo & Keskinen, Vesa (2008). Hesari Nuorten Ääni – Kuuluuko se? Nuorten osallisuus- ja demokratiahankkeen toimintatapoja ja nuorten kokemuksia. Teoksessa Bäcklund Pia (toim.): *Helsingin kaupunkien käsityksiä osallisuudesta*. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuskatsauksia 2008: 7. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Helsingin kaupunki (2009). Helsingin kaupungin strategiaohjelma 2009–2012
<www.hel2.fi/taske/julkaisut/2009/Strategiaohjelma.pdf> 6.3.2012

Helsingin kaupunki (2011). Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2009–2012.
<<http://wellsinki.fi/hyvinvointisuunnitelma/hankkeet/lasu-yhteenvetoraportti-23-3-111.pdf>> 16.3.2012

Helsingin kaupungin hallitus (2011a). Esityslista 13.6.2011 Sj/2. Helsingin kaupungin nuorten vaikuttamisjärjestelmän, Ruudin, käyttöön ottaminen.
<http://demokratia.hel.fi/sites/default/files/Khn_el_13%206%202011.pdf> 7.3.2012

Helsingin kaupungin hallitus (2011b). Pöytäkirja 23/2011. 615 § Helsingin kaupungin nuorten vaikuttamisjärjestelmän, Ruudin, käyttöön ottaminen.
<www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunginhallitus/Suomi/Paatos/2011/Halke_2011-06-13_Khs_23_Pk/2E53C465-51AE-435A-953D-0E6A351F6488/Helsingin_kaupungin_nuorten_vaikuttamisjarjestelma.pdf> 14.3.2012

Keskinen, Vesa (2012). Koulunkäynti on nuorten työtä. Nuoret Helsingissä 2011
<www.hel2.fi/tietokeskus/Nuoret_helsingissa_2011/7_tulokset/tulokset.html> 12.3.2012

Keskinen, Vesa (2011). Valokuvaus ja popmusiikin harrastaminen huippusuositun. Nuoret Helsingissä 2011
<www.hel2.fi/tietokeskus/Nuoret_helsingissa_2011/7_tulokset/tulokset.html> 12.3.2012

Kuntalaki L 365/1995. <www.finlex.fi> 6.3.2012

Nuorisosiainkeskus (2010). Helsingin kaupunki. Toimintakertomus 2010. <http://nk.hel.fi/julkaisut/Toimintakertomus_2010.pdf> 20.3.2012

Nuorisolaki L 72/2006. <www.finlex.fi> 6.3.2012

Suomen perustuslaki L 731/1999. <www.finlex.fi> 8.3.2012

Turkia, Heini (2012). heini.turkia(at)hel.fi. Henkilökohtainen sähköpostiviesti 13.3.2012

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista.

<www.unicef.fi/Lapsen_oikeuksien_sopimus_koko> 6.3.2012

LIITE 1. Eri vaikuttamismahdollisuuksiin osallistuminen. Sukupuolet, suomen- ja ruotsinkieliset koulut sekä valtaväestö ja ulkomaalaistaustaiset, (%).

	Yhteensä	Tytöt	Pojat	Suomi	Ruotsi	Valtaväestö	Ulkomaalais- taustaiset
Avoimet Foorumit	20	21	20	21	13	20	27
Oppilaskuntatoiminta	20	22	18	19	25	21	21
Nettiadressit	19	21	17	19	20	20	20
Erilaisten kampanjat	14	16	12	14	19	14	18
Lehtien mielipidesivut ja yleisönosastot	10	12	7	10	6	10	10
Nuorisotalojen toiminnan suunnittelu	10	9	10	10	5	9	16
Ostosvalinnat ja boikotit	10	11	8	10	7	10	9
Taiteellinen ilmaisu	9	11	6	9	10	9	12
Nuorten vaikuttajaryhmät	8	10	5	9	4	8	11
Mielenosoitukset	6	5	7	6	5	6	10
Järjestöjen vaikuttamistoiminta	5	5	5	5	7	4	8
Poliittiset nuorisojärjestöt	3	3	3	3	4	3	5
N	1 399	782	617	1 206	193	1 098	225

LIITE 2. Tyttöjen ja poikien osallistuminen eri vaikuttamiskanaviin ikäryhmittäin tarkasteltuna, (%).

		Ikäryhmät, %		
		11–13-v	14–16-v	17–19-v
Avoimet Foorumit	Tytöt	24	19	16
	Pojat	12	23	30
Oppilaskuntatoiminta	Tytöt	21	21	25
	Pojat	22	15	14
Nettiadressit	Tytöt	13	27	32
	Pojat	6	19	33
Erialaisten kampanjat	Tytöt	15	17	19
	Pojat	14	10	12
Lehtien mielipidesivut ja yleisönosastot	Tytöt	15	10	9
	Pojat	7	7	6
Nuorisotalojen toiminnan suunnittelu	Tytöt	12	8	3
	Pojat	15	10	3
Ostosvalinnat ja boikotit	Tytöt	8	12	17
	Pojat	7	10	9
Taiteellinen ilmaisu	Tytöt	12	10	12
	Pojat	5	5	7
Nuorten vaikuttajaryhmät	Tytöt	11	10	9
	Pojat	7	6	1
Mielenosoitukset	Tytöt	4	5	9
	Pojat	7	5	8
Järjestöjen vaikuttamistoiminta	Tytöt	5	4	9
	Pojat	5	4	5
Poliittiset nuorisojärjestöt	Tytöt	3	2	3
	Pojat	3	4	3